

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 8Co/162/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1118205241
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 04. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Vičková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2020:1118205241.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Vičkovvej a členov senátu JUDr. Ondreja Krajča a JUDr. Moniky Holickej v spore žalobcu: W. L., I.. XX.XX.XXXX, Z. I. H. X, I., zastúpenom: JUDr. Lubomír Müller, euroadvokát so sídlom Symfonická 1496/9, Praha 5, Česká republika, proti žalovanému: Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Župné námestie 13, Bratislava, o zaplatenie 13 000,- eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 15. februára 2019, č.k. 11C/7/2018-67, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.
Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné väznenie v sume 13.000,- eur a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov. Bol toho názoru, že je daný právny titul pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nakoľko Slovenská republika ako jeden z nástupníckych štátov Českej a Slovenskej federatívnej republiky je viazaná Dohovorom a jeho Protokolmi od 18. marca 1992 (dátum ratifikácie Dohovoru ČSFR), a teda je zodpovedná za skutky vzťahujúce sa na obdobie od 18. marca 1992. Žalobca bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu vyhýbania sa výkonu civilnej služby podľa § 272c ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. rozsudkom z roku 1991 a do výkonu trestu odňatia slobody nastúpil dňa 21.07.1992 do 21.01.1993 a neskôr od 21.01.1993 do 21.08.1993, teda po ratifikácii Dohovoru, a preto je možné na daný prípad Dohovor aplikovať, poukazujúc pritom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 28.09.2004 v prípade N. vs. Slovensko, v ktorom súd vyslovil názor, že pokiaľ ide o rehabilitačné a reštitučné zákony, Dohovor neukladá zmluvným štátom osobitnú povinnosť poskytnúť náhradu za krivdy alebo škody spôsobené predtým, ako ratifikovali Dohovor. Žalobca bol vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody v období od 21.07.1992 do 21.08.1993, je nepochybné, že v tomto období Slovenská republika bola Dohovorom viazaná, a preto nárok žalobcu na náhradu škodu možno posudzovať v zmysle čl. 5 ods. 5 Dohovoru a tento je daný. Následne pristúpil k posudzovaniu výšky nemateriálnej ujmy vezmúc do úvahy, že žalobca bol vo výkone trestu odňatia slobody od 21.07.1992 do 21.07.1993, t.j. 13 mesiacov. Žalobca si uplatnil za každý mesiac nemateriálnu ujmu vo výške 1.000 eur. Konštatoval, že nárok na nemajetkovú ujmu je žalobca povinný preukázať, pričom v podanej žalobe bolo len stroho konštatované, že mu bola znížená ľudská dôstojnosť a bol pod nervovým vypätím. V prípade uplatňovania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je potrebné v konaní preukázať závažnosť ujmy a závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, príp. v spoločenskom uplatnení, príp. ďalších skutočností, a to predovšetkým z dôvodu ustálenia výšky takejto peňažnej náhrady. Súď môže peňažné zadostučinenie priznať iba v prípade, ak dospeje k záveru, že v konkrétnom prípade došlo ku skutočnému závažnému následku na poškodenom a tento

zásah má značnú intenzitu, pričom dôkazné bremeno je na žalobcovi. Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie dospel k záveru, že navrhovateľ v uvedenom smere nepreukázal závažnosť ujmy ako aj následkov, ktoré mu vznikli ako poškodenému, nakoľko len strohé konštatovanie v žalobe bez uvedenia podstatných skutočností subjektívneho prežívania žalobcu v rozhodnom období, prípadne návrhov na svedkov na preukázanie závažnosti ujmy u žalobcu, v tomto spore neobstojí. Hoci samotná skutočnosť, že na žalobcovi bol vykonaný trest odňatia slobody znamenala intenzívny zásah do jeho života, v tomto konaní nemal preukázané ako odňatie slobody vážnym spôsobom ovplyvnilo jeho fyzický a psychický stav, ako na neho pôsobilo napr. zaobchádzanie vo väznici, ako to prežíval samotný žalobca a jeho blízka rodina a ako to všetko zasiahlo do jeho života, s priamym dopadom na jeho rodinný, spoločenský či pracovný život. Na základe vyššie uvedených skutočností nárok žalobcu v tomto spore bol daný, žalobca však neunesol dôkazné bremeno na preukázanie nároku na nemajetkovú ujmu a z toho titulu žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 252 ods. 1 C.s.p.

2. Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca, ktorý sa domáhal jeho zmeny tak, aby jeho žalobe bolo vyhovené z dôvodu nesprávne vyhodnoteného skutkového stavu a nesprávnych právnych záverov. Mal za to, že preukázal objektívnu skutočnosť, že bol nezákonne väznený a nič ďalšieho preukazovať nie je potrebné. Nezákonné väznenie totiž vždy spôsobí nevinne väznenému nemajetkovú ujmu bez ohľadu na to ako to subjektívne prežíval, ako sa s ním vo väzení zaobchádzalo a ako to prežíval on alebo jeho blízka rodina. Uviedol, že on žiadne zvýšenie náhrady za rodinné útrapy nežiadal. Dôkazy podľa neho v potrebnej miere priniesol y súd svojím prístupom poprel základné ľudské práva - právo na osobnú slobodu a právo na odškodnenie za nezákonné odňatie osobnej slobody. Vytýkal súdu prvej inštancie, že svojvoľne stanovil kritériá pre priznanie náhrady.

3. Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu nevyjadril.

4. Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v medziach uplatňovaných odvolacích dôvodov, ktorými je viazaný (§ 379 a § 380 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C.s.p. a contrario v spojení s § 219 ods. 3 C.s.p.) a viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 C.s.p.) dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

5. Pokiaľ ide o právny základ odškodnenia nemajetkovej ujmy uplatňovanej žalobcom v dôsledku nezákonného uväznenia, tento správne súd prvej inštancie posúdil podľa čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie správne zisťoval závažnosť ujmy a následkov, teda analogicky aplikoval kritériá vyplývajúce z § 13 Občianskeho zákonníka pre odškodňovanie nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv, a to pri absencii konkrétnej právnej úpravy (i týchto kritérií) v zákone č. 58/1969 Zb. Použitie týchto kritérií má oporu aj v náleze Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 754/2016, v ktorom konštatoval, že je vecou všeobecných súdov, aby z právneho poriadku vyvodili kritériá pre posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Odvolací súd tak zákonné kritériá pre stanovenie výšky nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv považoval za relevantné aj v danej veci pre odškodnenie nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným väznením, keďže tieto kritériá korešpondujú s tými kritériami, ktoré za relevantné považoval ústavný súd v bode 32 nálezu sp.zn. III. ÚS 754/2016 a zodpovedajú aj kritériám použitým krajským súdom vo veci, ktorá bola preskúmaná ústavným súdom v súvislosti s prijatím tohto nálezu.

6. Samotné obmedzenie osobnej slobody nezakladá žalobcovi uplatnený nárok, a Dohovor ani ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v takomto prípade nevylučujú, aby priznanie nemajetkovej ujmy bolo podmienené splnením určitých predpokladov, ktoré v danom prípade za použitia § 13 Občianskeho zákonníka v spojení s právnou úpravou civilného procesu, spočívajú v povinnosti aspoň v minimálnom rozsahu preukázať konkrétne následky, ktoré rozhodnutie o výkone trestu vyvolalo na strane poškodeného (žalobcu). Takúto požiadavku považuje odvolací súd za plne legitímnu a nie je neprimeranou prekážkou brániacou uplatneniu náhrady (reparácie) ujmy vzniknutej žalobcovi v dôsledku obmedzenia jeho osobnej slobody.

7. Výšku konkrétnej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy nie je možné exaktne matematicky stanoviť, nie je možné ani mechanicky (automaticky) prevziať peňažné sumy priznávané rozhodnutiami súdov ako odškodnenie nemajetkovej ujmy v iných prípadoch, nakoľko nejde o paušálne peňažné sumy. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy totiž stanovuje súd v každom jednotlivom prípade na základe voľnej úvahy a je tak výsledkom individuálneho posúdenia všetkých konkrétnych okolností každého jednotlivého prípadu s tým, že konečná výška musí vychádzať zo zásady primeranosti, zodpovedať všeobecnej predstave spravodlivosti a slušnosti a požiadavke rozumného usporiadania vzťahov medzi stranami. Peňažná náhrada tak musí byť výsledkom aplikácie zodpovedajúcej právnej úpravy na konkrétny skutkový stav zistený v každom individuálnom prípade vykonaným dokazovaním. Výška

priznanej náhrady tak musí byť objektivizovaná výsledkami vykonaného dokazovania a v odôvodnení rozhodnutia racionálne vysvetlená so zreteľom na použitú právnu úpravu.

8. Dôkazným bremenom treba rozumieť procesnú zodpovednosť strany sporu za to, že v konaní nebolo preukázané jej tvrdenie a že z toho dôvodu muselo byť rozhodnuté vo veci samej v jej neprospech. Zmyslom dôkazného bremena je umožniť súdu rozhodnúť o veci samej aj v takých prípadoch, keď určitá skutočnosť, významná podľa hmotného práva pre rozhodnutie o veci, pre nečinnosť strany alebo vôbec (objektívne vzaté) nemohla byť preukázaná. Dôsledkom neunesenia dôkazného bremena je nepriaznivý výsledok sporu, ktorý postihuje tú stranu, na ktorej spočívalo dôkazné bremeno a ktorá sa dostala do dôkaznej núdze (neponúkla alebo nevedela ponúknuť súdu také dôkazné prostriedky, ktorými by sa preukázali pre výsledok sporu rozhodujúce skutočnosti). Záver o tom, že strana neunesla dôkazné bremeno, možno urobiť len vtedy, ak hodnotenie dôkazov, ktoré boli v konaní vykonané, neumožňujú súdu prijať záver ani o pravdivosti tvrdenia strany, ale ani o tom, že by boli nepravdivé.

9. Rozhodujúce skutočnosti významné pre ustálenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy musia byť v kontradiktórnom procese tvrdené a preukazované poškodenou osobou. Poškodenú osobu totiž zaťažuje bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno preukázať dôvodnosť uplatňovanej výšky peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy. Žalobca v priebehu celého konania odôvodnil požadovanú výšku nemajetkovej ujmy jediným tvrdením v podanej žalobe, že "nezákonné rozhodnutia viedli k nezákonnému väzneniu a tým vzniku nemateriálnej ujmy (zníženie ľudskej dôstojnosti, nervové vypätie a pod.)".

10. S poukazom na skutkové tvrdenie, ktorým žalobca v podanej žalobe odôvodňoval vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, a výsledky vykonaného dokazovania, nemožno vyvodiť záver, že by nezákonné väznenie výrazne (závažným spôsobom) ovplyvnilo dovedajší život žalobcu a že by preto svojím rozsahom a intenzitou predstavovalo značný zásah do jeho osobnostných práv. Súd prvej inštancie vychádzal zo správneho právneho názoru, že nezákonné väznenie nemožno považovať bez ďalšieho, za také neoprávnené konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy, a správne v tomto smere uzavrel, že žalobca nepreukázal dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, keď náležite nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov. Len tvrdenie žalobcu o znížení ľudskej dôstojnosti a nervovom vypätí považoval odvolací súd za nepostačujúce pre priznanie nemajetkovej ujmy. Vo vzťahu ku skúmaniu vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy tak dospel súd prvej inštancie k správne mu záveru, že podanej žalobe nemožno vyhovieť, nakoľko žalobca; ktorý v tomto smere nenavrhol žiadne dokazovanie za stavu, keď vznik ujmy sa neprezumuje; náležite nepreukázal konkrétne následky obmedzenia osobnostných práv v súvislosti s nezákonným väznením. Žalobca požadoval priznať náhradu nemajetkovej ujmy za zníženie ľudskej dôstojnosti a za nervové vypätie, ktorých intenzitu a prežívanie však ničím nepodložil a nenavrhol ani len svoj výsluch ako strany sporu, aby bolo možné intenzitu jeho ujmy objektívne posúdiť. Len potenciálna možnosť vzniku negatívnych následkov podľa názoru odvolacieho súdu nepostačuje pre priznanie finančnej kompenzácie.

11. V tejto súvislosti je preto správny záver súdu prvej inštancie, že žalobcu v spore zaťažovalo dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať (aspoň v základnom rozsahu) skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že mu v dôsledku nezákonného väznenia vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch. So zreteľom na uvedené súd prvej inštancie správne posúdil a uplatnil zodpovednosť strán sporu za splnenie procesnej povinnosti preukázať svoje tvrdenia, a jeho záver o neunesení dôkazného bremena žalobcom vo vzťahu k rozhodujúcim skutočnostiam pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je správny.

12. Z hľadiska posudzovania, či ide o ujmu nepatrnú alebo značnú, je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umocňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu, v konaní hodnoverne preukázal. Skutočnosť, že dôkazná povinnosť na preukázanie splnenia kvalifikovaných podmienok pre priznanie nemajetkovej ujmy, ako i kritérií pre určenie jej výšky, stíha výlučne poškodeného, vyplýva aj z ustálenej rozhodovacej praxe všeobecných súdov, a rovnako Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. uznesenie sp. zn. IV. ÚS 1/2012).

13. Súd prvej inštancie nepostupoval v danej veci spôsobom nezlučiteľným s ochranou základných práv a ľudských slobôd, a preto z jeho strany nedošlo k porušeniu čl. 20 ods.4, čl. 46 ods.3, čl. 152 Ústavy SR. Postup súdu prvej inštancie mal oporu v čl. 2 ods.2 Ústavy SR, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

14. Súdu prvej inštancie teda nemožno vytýkať žiadne procesné pochybenie ani pochybenie pri skutkovom a právnom posúdení otázky vzniku nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť nezákonným uväznením, pričom žalobca neuviedol ani vo svojom odvolaní žiadne

podstatné skutočnosti alebo zásadné argumenty, ktoré by odôvodňovali odlišné posúdenie tejto otázky odvolacím súdom. Súd prvej inštancie sa v rámci predmetného konania vypořiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami uvádzanými v žalobe vo väzbe na výsledky vykonaného dokazovania, a po dôkladnej úvahe vydal svoje rozhodnutie v súlade s platnou právnou úpravou, pričom svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodnil.

15. Odvolanie žalobcu tak nie je, z hľadiska ním uplatňovaných odvolacích dôvodov a ich obsahového vymedzenia, spôsobilé spochybníť správnosť záverov rozsudku súdu prvej inštancie, pričom ani v odvolacom konaní neboli zistené (a ani žalobcom uplatnené) také nové skutočnosti alebo dôkazy, resp. prostriedky procesného útoku, ktoré by mali za následok zmenu skutkového stavu alebo by spochybňovali správnosť právnych záverov, na ktorých súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie. Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1,2 C.s.p.).

16. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s 255 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého v odvolacom konaní úspešnému žalovanému vznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Podľa obsahu spisu žalovanému žiadne trovy nevznikli, je preto v súlade s čl. 17 základných princípov Civilného sporového poriadku, zakotvujúcim procesnú ekonómiu, rozhodnúť priamo tak, že žalovanému sa náhrada trov odvolacieho konania nepriznáva (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28.februára 2018 sp.zn. 7Cdo 14/2018 uverejnené pod R 72/2018 v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR č. 8/2018).

17. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je dovolateľom

fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, alebo ak je dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).